

۱۷۱۷۳۹۶

تاریخ است‌های یاریگر

www.ketab.ir

تاریخ دست‌های یاریگر، ابراهیمی، آمنه
تهران: ندای تاریخ، ۱۳۹۷
ص ۳۰۰

۹۷۸_۶۰۰_۸۸۷۵_۱۵_۴

وضعیت فهرست‌نویسی

ایران، تاریخ Iran_History

۱۳۹۷ / الف ۲۲ / DSR ۱۰۹

۹۵۵

۵۲۵۹۶۱۷

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

پا:

موضوع:

بندی کنگره:

رده‌بندی ری:

شماره ناشر ملی:

تاریخ دست‌های یاریگر

پدیدآورنده: آمنه ابراهیمی (عضو هیئت علمی دانشکده علامه طباطبائی)

حروفچینی، صفحه‌آرایی و نظارت: موسسه و انتشارات ندای تاریخ

طراح جلد: عاطفه کیارستمی (عکس روی جلد: آنتوان سوییگن)

چاپ اول: ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸_۶۰۰_۸۸۷۵_۱۵_۴

حق چاپ محفوظ و در اختیار موسسه و انتشارات ندای تاریخ است.

فهرست

۹	مقدمه
۱۵	نانش بده و از انانش پرس
۲۳	مشکل گشایی در فرهنگ عامه
۳۱	یادمانی از نیکوکاری مردمان سرزمین مان
۳۹	زیر سایه‌سار فرهنگ نذر و وقف
۴۷	از حرفهای همسایه‌بتان بشنوید
۵۳	زنان در جامعه ایران، پیش‌روهای همکاری و همیاری اجتماعی_ اقتصادی بوده‌اند
۵۹	قصه قدیمی وقف در وقف آباد یزد
۶۵	نمادی از یاریگری‌های زنانه و برکت‌آفرین در فرهنگ کهن عامه
۷۳	تصویری از آرامش و همدلی زیر سایه‌سار تصوف در گذر روزگاران ایران
۷۹	انجمن سعادت مشهد؛ عاشقان ترقی‌ابنای وطن
۸۵	باباشمل‌ها، پیش‌قراولان رادمردی در تاریخ معاصر ایران
۹۱	نامه‌های نورالدین عبدالرحمن جامی جان‌پناه مردم دوران
۹۹	جوانمردان صوفی؛ نگاهی به دنیای اسرارآمیز قلندران در دل تاریخ ایران

- ۱۰۵..... جوانمردی و راستی پیشه کن / همه نیکوئی اندر اندیشه کن
- ۱۱۱..... گذری بر مرام‌نامه خیابازان در روزگاران کهن
- ۱۱۷..... مرگان که سر از بالین برداشت، سلوچ نبود
- ۱۲۵..... مختصری درباره ی نذر و وقف و خیرات نزد زرتشتیان
- ۱۳۱..... سنت نمادین، برگرفته از پیوندهای کهن جامعه در تاریخ ایران
- ۱۳۷..... همدلی با آنکه در تاریخ صدایشان خاموش است
- ۱۴۳..... سقایان / آنچه چگونگی روح‌های تشنه را سیراب می‌کنند
- ۱۴۹..... زندگی با روش و منش جوانمرد
- ۱۵۵..... یک محله و تاریخ‌ها و داستان‌های در د
- ۱۶۳..... نگهبانان آب و یاریگران زندگی
- ۱۶۹..... هنر انسان ساختن
- ۱۷۲..... وقتی دردها مجسم می‌شود
- ۱۷۵..... سفره‌های نذری زنانه در فرهنگ ایرانی
- ۱۸۳..... نگاهی به تقدس درخت و نذر آن در فرهنگ ایران
- ۱۹۱..... نیکوکاران رشتی چگونه دردهای بیماران را تسکین می‌دادند
- ۱۹۷..... نذر و وقف یک سازه در تاریخ
- ۲۰۵..... شهری ویران به دست مردمانش دوباره زنده می‌شود
- ۲۰۹..... هرویوان در زمان حمله مغولان چه کردند

- ۲۱۳..... اهل میهنه پس از یورش غزها چه کردند
- ۲۱۷..... اصفهان پس از سقوط صفویه چه روزگاری داشت
- ۲۲۱..... هجوم‌های سلجوقیان به ایران چه پیامدهایی برای جامعه داشت
- ۲۲۵..... سیل غزنیه بازسازان پل‌های شهر
- ۲۲۹..... عطر یاریگ در یک یورش ناجوانمردانه
- ۲۳۷..... مردمان کاشان در روزگار زند با زلزله چگونه رویاروی شدند
- ۲۴۱..... جوانمردان ایرانی چگونه نفس وطنی ۱۲۸۱ قمری را گرفتند
- ۲۴۵..... زلزله ویرانگر قیر و کارزین در فارس
- ۲۵۱..... از دیده باری تعالی هیچ کار و کردار نیکی دور نمی‌ماند
- ۲۵۵..... عشق و امید در آسمان شهری ویران
- ۲۶۱..... پیوند ادبیات و تاریخ
- ۲۶۷..... وقتی تاریخ و داستان در روایت همدلی‌ها و شور زندگی درهم می‌تنند
- ۲۷۱..... تاریخ و روشنای تاریخ
- ۲۷۵..... منابع و مآخذ

مقدمه

این کتاب برآمده است از روزهایی که پس از گذراندن دوران دکتری تاریخ در دانشگاه شیراز در تنهایی عاشقانه سپری کرده‌ام. روزهایی که عشق به تاریخ مرا در خود مستغرق کرده بود و نوشتن از آن راهی بود برای پُرکردن تنهایی‌ام و تاب آوردن سختی‌ها. روزهایی که با خاطره و همه‌گنگ نجوای تاریخ در کوچه پس‌کوچه های شیراز، دشت‌ها، خرابه‌زارها و جاده‌های سرزمینمان گره خورده و مرا بیش از پیش، معای تاریخ و حقیقت آن آشنا می‌ساخت. با پژوهش و نوشتن از تاریخ مردم، کسانی که سینه‌ها و شعرها و ترانه‌ها و مثل‌هایشان پراست از معنا و درد و آرزو، کسانی که قهر آن‌های واقعی زندگی در بستر تاریخ‌اند، حس می‌کردم که حرف‌های ناگفته و گنگ این مردمان ساده‌دل و زنده‌جان از ژرفای تاریخ به گوشم می‌رسد و نجواها به صداها بلند و رسا تبدیل می‌شوند.

دانستن از چگونگی زندگی مردمان قدیم، آن‌ها که در غمین مرز و بوم نفس کشیده‌اند و زندگی کرده‌اند و درگذشته‌اند، یکی از موضوعاتم است که عطش و شوق علاقه‌مندان به تاریخ را برمی‌انگیزاند؛ تاریخی که کمتر بدل به حاشیه شده و در درازنای سنت تاریخنگاری ما گم‌شده‌ای است که باید در جای آن متون غیرتاریخی را نیز دید و کاوید. سخن از تاریخ مردم که می‌رود کلی در نظر می‌آید، کلی از جمعیت که در بستر جغرافیایی و زیر چتر یک تاریخ در دل قرن‌ها و سده‌ها زیسته‌اند. مردمی که دوشادوش هم سختی‌ها و رنج‌هایی بسیار را در روند زندگی عادی و نیز بلایای طبیعی و هجوم‌های دهشتناک و قحطی‌ها و بیماری‌های

همه‌گیر و... از سرگذراننده و تاب آورده‌اند و سنت‌ها و آئین‌هایی از یاری‌گری را آفریده‌اند و زندگیشان را در تاریک‌روشنای تاریخ حفظ کرده و خود، کسان و هم‌نوعانشان را نجات بخشیده‌اند.

نخستین تجسم یاری‌گری انسان به انسان را در بستر تاریخ ایران در تاریک‌روشنای دنیای رازآلود اساطیر و افسانه‌ها می‌توان جست. به تعبیر استاد عبدالحسین زرین‌کوب در تاریخ مردم ایران، سرزمین قدیم ما آن بهشت طلایی (ایران ییج) است چنان‌که از وندیداد اوستا برمی‌آید در کنار رود نیک‌دائیتی صحنه فرمانروایی داریوش (شید=یمه‌خشته) پادشاه افسانه‌ها بود. در دنیای رؤیایی این «دارنده رمه خوب»، انسان‌ها با خدایان انجمن می‌کردند و بارمه‌هاشان عمر را در شادی و خرسندی و فراموشی سرهم می‌بردند. چند بار نسل انسان‌ها فرونی یافت و «دارنده رمه خوب» زمین را به خاطر انسان‌ها فراخ‌تر کرد. سرانجام طوفانی از سرما که همه چیز را تهدید می‌کرد و در سنت‌ها و اساطیر غالباً معرف حضور دیو به نظر می‌آید از راه در رسید. دارنده رمه خوب برای آنکه نسل این آریاها از بین نرود به اشارت اوهرمزد (اهورامزدا) بنانی ساحت (رزم‌مکرت) و کوشید تا از انسان‌ها و دیگر موجودات هر چه را ممکن است در پناه آن برگزند اهریمنی حفظ کند. «بر پایه چنین روایاتی است که تا به امروز می‌توان تاریخ ایران را از یاری‌گری‌های انسان‌ها و در سطحی دیگر یاری‌های مردم را به یکدیگر پیوند داده و چهره دیگری از جریان زندگی و امتداد و ماندگاری در جغرافیای تاریخ ایران را ارائه کرد. کتابی که در دست شماست مجموعه مطالبی است که نمودهایی از این وجه از تاریخ مردم یعنی یاری‌گری‌ها را دربردارد و مشتکی است نمونه خروار. این

مجموعه در طول یک سال و اندی (اوایل سال ۱۳۹۴ تا نیمه سال ۱۳۹۵) در روزنامه شهروند به چاپ رسیده است؛ روزنامه‌ای که با تدبیر و خوش‌فکری مدیرانش صفحاتی را به تاریخ مردم اختصاص داده است. به جهت تعدد مطالب انتشار یافته که نخست سه ستون هفتگی و سپس چهار قسمت را دربرمی‌گرفت، مطالب حاضر به صورت منتخب آماده شده است. سعی بر آن بوده تا موضوعات جذاب‌تر و آن‌ها که بچه‌ای را به روی جستجوهای بیشتر می‌گشاید و انگیزه مطالعه مخاطب را برانیزد انتخاب شود.

در این مجموعه به ابعاد و جنبه‌های مختلف اجتماعی و سهم آن‌ها در تاریخ‌یاری‌گری و همدلی و ایجاد پهنه‌ای اجتماعی توجه شده است. از آنجا که در بستر تاریخ اجتماعی و فرهنگی ایران جو مردان بر اساس اصول و مرامنامه اخلاقی خود جایگاه ویژه‌ای در ایجاد پهنه‌های معنوی داشته‌اند بنابراین موضوعات برگزیده و روح کلی حاکم بر اغلب مطالب - یکی از این جنبه از تاریخ فرهنگی ایران است. افزون بر این از دیگر وجوه فرهنگ‌یاری در تاریخ ایران به نذر، خیرات و وقف پرداخته شده است و در قسمت‌هایی سعی بر آن بوده تا دست‌های یاری‌گر مردم در هنگامه هجوم‌ها و بلایای طبیعی و سختی‌های دیگر روزگار دیده شود. خوانش تاریخ از بطن و متن اساطیر، قصه‌های عابیه، رمان‌ها از رویکردهای مطالعاتی است که در این مجموعه به چشم می‌خورد. در واقع از مضمون و عناصر اسطوره‌ها، قصه‌ها و داستان‌ها به مثابه وقایع تاریخی در مطالبی چند بهره گرفته شده و همچنین مقوله یاری‌گری در چند اثر شهره در تاریخ ادب ایران و جهان مورد توجه قرار گرفته است.

از نازنین استادام دکتر محمدعلی اکبری که در ارانه ایده‌های بکر خود و سمت و سودهی به جریان کار از ابتدا تا بدین جا با ما (گروه روایت نو) همراه بوده‌اند، صمیمانه سپاسگزارم و بهترین و گرم‌ترین سپاس‌هایم را نثار ایشان می‌کنم.

آمنه ابراهیمی

www.ketab.ir